

C1 KLEINE ORGANISATIES-ZONDER-WINSTSTREVEN

Deze Richtlijn C1 (aangepast 2016) vervangt Richtlijn C1 (2015) en is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017.

C1.1 Algemene uiteenzettingen

Inleiding en toepassingsgebied

101 Deze richtlijn beschrijft de jaarverslaggeving van de kleine organisatie-zonder-winststreven.

De organisatie-zonder-winststreven is een organisatie die primair gericht is op een maatschappelijk doel of algemeen nut nastreven en niet als primaire doelstelling heeft het behalen van winst. In het kader van de primaire doelstelling kan zij zich (tevens) bezighouden met het leveren van producten en/of diensten.

102 De kleine organisatie-zonder-winststreven is een organisatie die op twee opeenvolgende en aaneengesloten balansdata voldoet aan tenminste twee van de volgende vereisten:

- a. de waarde van de activa, op basis van de grondslag verkrijging- en vervaardigingsprijs, volgens de balans met toelichting bedraagt niet meer dan € 6.000.000;
- b. de baten over het boekjaar bedragen niet meer dan € 12.000.000;
- c. het gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar bedraagt minder dan 50.

Deze vereisten zijn in lijn met de vereisten voor kleine rechtspersonen die onder Titel 9 Boek 2 BW vallen.

Het begrip baten omvat zowel opbrengsten als andere voordelen indien de reguliere werkzaamheden van de organisatie erop zijn gericht deze andere voordelen structureel te behalen.

103 Ook voor de kleine organisaties-zonder-winststreven (hierna organisatie) is het in het algemeen van belang aan gebruikers van de jaarstukken een goed inzicht te geven in de activiteiten en de uitkomsten daarvan. Om dit inzicht te geven verdient het sterke aanbeveling de bepalingen van dit hoofdstuk te volgen en indien van toepassing de andere bepalingen in deze bundel. Deze bepalingen vormen de algemeen aanvaarde grondslagen voor de jaarverslaggeving van de kleine rechtspersoon. Uiteraard hangt de uitgebreidheid van de jaarverslaggeving van de organisatie mede af van het specifieke karakter en de omvang en complexiteit van de organisatie. Ook de groep van de gebruikers en hun informatiebehoeften, alsmede de positie van deze gebruikers in relatie tot de organisatie is daarbij van belang. Ook de afweging tussen de kosten en baten (relevantie voor de gebruikers) speelt een belangrijke rol.

104 In aanvulling op de andere hoofdstukken van deze bundel, geeft dit hoofdstuk bepalingen die specifiek zijn voor de jaarverslaggeving van de organisatie. Dit hoofdstuk maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden. De overige hoofdstukken in deze bundel zijn onverkort van toepassing, tenzij in dit hoofdstuk afwijkende specifieke voorschriften worden gegeven.

105 Soms valt de organisatie op grond van haar rechtsvorm of de aard van haar activiteiten onder Titel 9 Boek 2 BW. Verder verklaren sommige andere wetten Titel 9 Boek 2 BW van toepassing. In deze gevallen zijn, naast de wettelijke bepalingen, de algemene bepalingen in de onderdelen A en B van deze bundel van toepassing. Bovendien kunnen bepaalde voorschriften in dit hoofdstuk relevant zijn voor het geven van het vereiste inzicht. In dat geval verdient het sterke aanbeveling de voorschriften van dit hoofdstuk te volgen, tenzij de van toepassing zijnde wetgeving dit anders regelt.

106 Voor de jaarverslaggeving van de organisatie kan specifieke wet- of regelgeving gelden. Ook maakt de organisatie veelvuldig een jaarrekening op die moet voldoen aan de vereisten van subsidiegevers. In deze gevallen gaan de specifieke wet- en regelgeving en subsidievoorschriften voor op de Richtlijnen in dit hoofdstuk en/of de andere hoofdstukken van deze bundel. De aanvullende informatie volgens dit hoofdstuk wordt dan verstrekt door het opnemen van deze informatie in de toelichting.

107 De organisatie doet voor het realiseren van haar doelstelling dikwijls voor meer dan een beperkt deel een beroep op de publieke offervaardigheid. Hierbij is Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties in de RJ-bundel of Richtlijn C2 Kleine fondsenwervende organisaties van toepassing als:

- de bijeengebrachte gelden vrijwillig zijn afgestaan;
- de bijeengebrachte gelden geen of geen evenredige tegenprestatie voor geleverde goederen of diensten vormen; en
- geen rechten voor zorg of hulp kunnen worden ontleend aan de bijeengebrachte gelden.

108 Aanbevolen wordt dat de organisatie in de toelichting op haar jaarrekening opneemt dat de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor Organisaties-zonder-winststreven zijn gevolgd. Deze vermelding is slechts toegestaan als de Richtlijnen in dit hoofdstuk integraal zijn toegepast.

Definities

109 In dit hoofdstuk worden de volgende begrippen gebruikt:

Bestemmingsreserve:

Het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan, en deze beperking door het bestuur is aangebracht. **Bestemmingsfonds:** Het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan, en deze beperking door derden is aangebracht.

Wettelijke bepalingen

110 De wettelijke grondslag voor de jaarverslaggeving van alle rechtspersonen is opgenomen in artikel 2:10 BW. Hierin is bepaald dat het bestuur verplicht is een jaarrekening (de balans en de staat van baten en lasten) op te maken en op papier te stellen.

111 Alle verenigingen zijn op grond van artikel 2:48 lid 1 BW verplicht een bestuursverslag uit te brengen op de algemene vergadering van leden, waarin het bestuur verslag uitbrengt over de gang van zaken in de vereniging en over het gevoerde beleid.

C1.2 Verwerking en waardering

201 De organisatie verantwoordt alle baten en lasten in de staat van baten en lasten, met uitzondering van de in hoofdstuk B8 alinea 121 tot en met 125 vermelde rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord.

Subsidieverplichtingen en verplichtingen tot het doen van giften

202 Soms realiseert de organisatie haar doelstellingen mede door het verstrekken van subsidies en giften. Van een subsidieverplichting (respectievelijk een verplichting tot het doen van een gift) is veelal pas sprake nadat het daartoe bevoegde orgaan een besluit ter zake heeft genomen en dit schriftelijk kenbaar heeft gemaakt aan de ontvanger van de subsidie of gift, zodanig dat een in rechte afdwingbare verplichting ontstaat. De organisatie verwerkt subsidieverplichtingen en verplichtingen tot het doen van een gift in de balans als schuld en in de staat van baten en lasten als last, ook als de verplichting is aangegaan voor meer dan een jaar.

203 Indien subsidieverplichtingen vervallen, worden zij in het boekjaar waarin zij vervallen in de staat van baten en lasten zichtbaar in mindering gebracht op de verstrekte subsidies of giften.

203a De organisatie waardeert baten in natura in de vorm van goederen of diensten tegen de reële waarde (voor zover deze betrouwbaar kan worden vastgesteld en materieel is) en verwerkt deze tegen de reële waarde in de staat van baten en lasten.

Subsidiebatens

203a Organisaties-zonder-winststreven ontvangen soms subsidies die door de verstrekker afhankelijk zijn gesteld van de uitvoeringskosten van of investeringsuitgaven voor een project of van het exploitatietekort van de gehele organisatie, dan wel afhangen van een door de organisatie geleverde prestatie. Voorbeelden van veel voorkomende subsidies zijn:

- subsidies voor prestaties, bijvoorbeeld voor wetenschappelijk onderzoek;
- investeringssubsidies, bijvoorbeeld bijdragen in de stichtingskosten van een gebouw;
- exploitatiesubsidies, bijvoorbeeld bijdragen in een exploitatietekort van een vereniging of instelling.

203b Voor de verwerking, waardering en presentatie van subsidiebatens wordt hoofdstuk 274 Overheidssubsidies zoveel als mogelijk toegepast.

Baten met een bijzondere bestemming

204 Indien baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, voegt de organisatie de nog niet bestede bedragen via de resultaatbestemming toe aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen.

205 Indien de organisatie in een volgend verslagjaar uit deze bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen put, verantwoordt zij deze besteding in de staat van baten en lasten als last. De organisatie verwerkt deze besteding via de resultaatbestemming als een onttrekking aan de bestemmingsreserves respectievelijk bestemmingsfondsen.

206 De organisatie bepaalt het resultaat inclusief de baten en lasten met een bijzondere bestemming.

Baten uit nalatenschappen

207 De organisatie verwerkt baten uit nalatenschappen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. In ieder geval verwerkt de organisatie voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden verkregen als baten uit nalatenschappen.

De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

Bij de waardering van nalatenschappen houdt de organisatie rekening met eventuele rechten van vruchtgebruik.

Baten uit loterijen

208 De organisatie verwerkt baten uit eigen loterijen voor het totaalbedrag van de inleg vermeerderd met de waarde van de om niet verkregen prijzen en verminderd met de waarde van de verstrekte prijzen.

C1.3 Presentatie en toelichting

Jaarverslaggeving

301 De jaarverslaggeving van de organisatie bevat de volgende onderdelen:

- jaarrekening, bestaande uit:
 - de balans, met de vergelijkende cijfers van het vorige boekjaar;
 - de staat van baten en lasten, met de vergelijkende cijfers van het vorige boekjaar;
 - de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten;
- bestuursverslag.

Aanbevolen wordt een kasstroomoverzicht op te nemen.

302 In voorkomende gevallen neemt de organisatie-zonder-winstreven in de jaarverslaggeving eveneens de accountantsverklaring op, onder het hoofd 'Overige gegevens'.

303 In de staat van baten en lasten neemt de organisatie de begrotingscijfers van het boekjaar op. In de toelichting worden de verschillen tussen de begroting en de werkelijke cijfers geanalyseerd. De organisatie vermeldt de begrotingscijfers niet als de functie die zij

aan de begroting toekent dat niet zinvol maakt. Van dit laatste is bijvoorbeeld sprake als zij de begroting niet als belangrijk stuurinstrument gebruikt voor de beheersing van de activiteiten.

303a De organisatie vermeldt in de toelichting de naam, de rechtsvorm en de zetel van de rechtspersoon, alsmede het nummer waaronder de rechtspersoon is ingeschreven in het handelsregister.

Resultaatbestemming

304 De organisatie neemt de resultaatbestemming onder de staat van baten en lasten op. Zij vermeldt toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen als afzonderlijke posten in de resultaatbestemming.

Eigen vermogen

305 In de balans of in de toelichting presenteert de organisatie het eigen vermogen zodanig dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte is vastgelegd.

306 Een deel van het eigen vermogen kan zijn afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan en deze beperking door derden is aangebracht. Dit deel merkt zij aan als bestemmingsfonds. In de toelichting vermeldt zij het bedrag en de beperkte doelstelling van ieder bestemmingsfonds. Ook vermeldt zij de reden van deze beperking en alle overige voorwaarden die door de derden zijn gesteld.

307 Indien de beperking zoals bedoeld in de vorige alinea niet door derden, maar door het bestuur is aangebracht, wordt het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve en niet als bestemmingsfonds. In de toelichting worden het bedrag en de beperkte doelstelling van iedere bestemmingsreserve vermeld. Ook het feit dat het bestuur deze beperking heeft aangebracht, wordt vermeld.

308 Bestemmingsfondsen en bestemmingsreserves zijn geen voorzieningen.

309 Indien de statuten voorschrijven dat bepaalde reserves met beperkte bestedingsmogelijkheid worden gevormd, vermeldt de organisatie in de toelichting het bedrag en de aard van deze statutaire bepalingen.

310 De organisatie neemt voor iedere post van het eigen vermogen een verloopoverzicht op met het beginsaldo, de mutaties en het eindsaldo.

Baten in natura

311 Indien de organisatie baten ontvangt in de vorm van zaken of diensten en deze baten zijn niet opgenomen in de staat van baten en lasten, dan maakt zij hiervan melding in de toelichting. Indien dit van belang is voor het inzicht geeft zij een indicatie van de reële waarde van deze baten. Vrijwilligerswerk wordt niet financieel verantwoord. Indien vrijwilligerswerk belangrijk is voor de organisatie, maakt zij daarvan melding in het bestuursverslag.

Baten met een bijzondere bestemming

312 De organisatie vermeldt baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten. De aard van de bestemming wordt dan vermeld. De besteding hiervan wordt afzonderlijk vermeld.

Subsidiebaten

313 Indien de organisatie verschillende soorten subsidies en/of subsidies van verschillende categorieën subsidiegevers — overheden (EU, Rijk) of anderen (bedrijven, andere organisaties) — verkrijgt, vermeldt zij in de (toelichting op de) staat van baten en lasten de verkregen subsidies afzonderlijk per hoofdgroep. In de toelichting vermeldt zij of de betreffende subsidies een incidenteel dan wel structureel karakter hebben.

314 De organisatie vermeldt in de toelichting eventuele subsidievoorwaarden. Ook vermeldt zij in hoeverre subsidieafrekeningen nog niet door de subsidieverlener zijn goedgekeurd.

Lasten

315 Het verdient aanbeveling dat de organisatie de bezoldiging met inbegrip van de pensioenlasten van de bestuurders, gewezen bestuurders, toezichthouders en gewezen toezichthouders per categorie in de toelichting vermeldt. De organisatie hoeft informatie over de bezoldiging niet te vermelden als het bedrag tot een enkele natuurlijke persoon kan worden herleid.

De organisatie vermeldt de bedragen van verstrekte leningen, voorschotten en garanties aan deze categorieën van personen in de toelichting.

Naast deze bepalingen gelden voor de organisatie, voor zover van toepassing, de toelichtingsvereisten van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

316 De organisatie neemt voor zover van toepassing in de toelichting een opgave op van de gebeurtenissen na de balansdatum met belangrijke financiële gevolgen, onder vermelding van de omvang van die gevolgen.

C1.4 Bijzondere onderwerpen

Geconsolideerde jaarrekening

401 De organisatie die aan het hoofd staat van haar groep, hoeft geen geconsolideerde jaarrekening op te stellen. Voorwaarde hiervoor is dat aan de vereisten van artikel 2:407 BW is voldaan. Zie verder hoofdstuk B.3.3 Consolidatie.

Segmentatie

402 Indien de organisatie zeer verschillende soorten activiteiten verricht, verdient het aanbeveling dat zij per hoofdgroep van activiteiten de relevante posten van de balans en de staat van baten en lasten segmenteert.

Bestuursverslag

403 Aan het bestuursverslag van de organisatie komt een bijzondere betekenis toe. De aard van de activiteiten brengt namelijk met zich mee, dat de maatschappelijke betekenis van de activiteiten slechts in beperkte mate uit de jaarrekening kan blijken. Daarom worden hierna nog enkele bepalingen gegeven met betrekking tot het bestuursverslag.

404 In het bestuursverslag neemt de organisatie de samenstelling van bestuur en directie op.

405 Het bestuursverslag, ook wel aangeduid als activiteitenverslag, beschrijft wat de doelstelling van de organisatie is, met welk beleid die doelstelling wordt nagestreefd en op welke wijze de belangrijkste activiteiten daarin passen.

406 Indien en voor zover de maatschappelijke betekenis van de activiteiten slechts in beperkte mate uit de financiële gegevens van de jaarrekening blijkt, geeft de organisatie het resultaat van de activiteiten weer in het bestuursverslag. Indien mogelijk ondersteunt zij dit door gekwantificeerde informatie.

407 De organisatie vermeldt in het bestuursverslag belangrijke stellige bestuurlijke voornemens en inmiddels in het nieuwe jaar genomen besluiten, alsmede de financiële vertaling daarvan. Zij neemt ook de begroting voor het jaar volgend op het verslagjaar in samenvattende vorm op, tenzij de functie die zij aan de begroting toekent dat niet zinvol maakt.

408 De organisatie verwoordt in het bestuursverslag het beleid van de organisatie met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen.

409 De organisatie vermeldt in het bestuursverslag belangrijke wijzigingen in de (statutaire) doelstelling met redenen omkleed.

410 Indien de organisatie beleggingen heeft, geeft zij in het bestuursverslag een uiteenzetting van het gevoerde beleggingsbeleid en wordt inzicht gegeven in de risico's.

Openbaarmaking

411 Behalve voor de organisatie die onder Titel 9 Boek 2 BW valt, gelden veelal geen wettelijke voorschriften tot openbaarmaking van de jaarstukken.

412 Gezien de veelal maatschappelijke betekenis van de organisatie wordt aanbevolen dat zij de jaarstukken aan belanghebbenden en belangstellenden ter beschikking stelt, zodra ze zijn vastgesteld door de bevoegde organen.

Stichting administratiekantoor

Algemene uiteenzetting

413 Op grond van de algemene bepalingen in artikel 2:10 lid 1 en 2 BW is het bestuur van een Administratiekantoor verplicht tot het voeren van een administratie en het opmaken van een balans met een staat van baten en lasten. Voor een Administratiekantoor gelden de algemene uitgangspunten van jaarverslaggeving zoals vermeld in dit hoofdstuk.

Verwerking van de aandelen en de certificaten in de balans

414 Paragraaf A2.1 Criteria voor opname en vermelding van gegevens beschrijft onder meer de voorwaarden voor het verwerken van een actief in de balans. Indien het niet waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen verbonden aan de in beheer gehouden aandelen aan het Administratiekantoor toevloeien, worden die aandelen niet als activa in de jaarrekening verwerkt. Het Administratiekantoor neemt eveneens geen verplichting op voor de uitgegeven certificaten indien het niet waarschijnlijk is dat die certificaten worden afgewikkeld door een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen.

415 Op grond van de Administratievoorwaarden beschikt het Administratiekantoor vrijwel nooit over het economisch eigendom van de aandelen, aangezien het Administratiekantoor de beschikkingsmacht over de in de aandelen belichaamde waarde ontbeert. Dit houdt in dat de Stichting Administratiekantoor dan geen toekomstige economische voordelen zal behalen. De in beheer gehouden aandelen kwalificeren in dat geval derhalve niet als een actief volgens de bepalingen in hoofdstuk A2.1 alinea 102.

Tegelijkertijd heeft het Administratiekantoor op grond van de Administratievoorwaarden vrijwel nooit verplichtingen jegens de certificaathouders. Slechts op het moment dat voordelen verbonden aan de aandelen beschikbaar komen (waaronder het ontvangen van dividend) ontstaat een verplichting voor het Administratiekantoor om die uit te keren aan de certificaathouders.

416 Gezien de aard en de doelstelling van de beheersverantwoording van het Administratiekantoor is het toegestaan de in beheer gehouden aandelen en de uitgegeven certificaten als pro memorie (p.m.) in de balans te verantwoorden.

Verwerking van ontvangsten op aandelen en uitkeringen op certificaten in de staat van baten en lasten

417 Het administratiekantoor verwerkt ontvangsten op aandelen en uitkeringen op certificaten niet als baten en lasten in de staat van baten en lasten, indien de aandelen en de certificaten niet in de balans zijn verwerkt in overeenstemming met alinea 414.

418 Indien aan het Administratiekantoor geen toekomstige economische voordelen toevloeien, worden de ontvangsten op aandelen niet aangemerkt als baten. Voor het Administratiekantoor bestaat namelijk de verplichting om hetgeen ontvangen wordt, direct uit te keren aan de certificaathouders.

Toelichting

419 Het Administratiekantoor neemt met betrekking tot de aandelen en de certificaten het volgende in de toelichting van de jaarrekening op:

- het aantal en het relatieve belang van de in beheer gehouden aandelen van de relevante rechtspersoon;
- de rechten die samenhangen met deze aandelen;
- het aantal en het relatieve belang van de uitgegeven certificaten;
- de voorwaarden van certificering en de mogelijkheid tot royerering;
- de ontvangsten op aandelen en de uitkeringen op certificaten.